
KERESZTNÉVADÁSI SZOKÁSOK PORNÓAPÁTIN (1780–1980)

1. Bevezetés. – A Vas megyei Pornóapáti lakóinak egy része, mai lakosságának csaknem 50%-a német származású (CSAPÓ–HORVÁTH 2004: 129–30); *hiencek*-nek nevezik magukat. A Nagy Károly által meghódított avar területekre telepített frank-bajor népcsoport leszármazottainak tekintik őket, bár eredetükről máig is vita folyik. A bajor-osztrák jellegű hienc (táj)nyelvet és kulturális sajátosságait a lakosság napjainkban igyekszik ápolni, őrizni. E jellegzetes nemzetiségi megoszlás előfeltevésem szerint nem hagyja érintetlenül a keresztnévadási szokásokat sem. Emiatt a téma izgalmas és érdekes eredményekkel kecsegtet.

Dolgozatomban a településnek a Vas Megyei Levéltárban fellelhető teljes keresztnévanyagát vizsgálom a település anyakönyvezésének kezdetétől, 1780-tól a levéltárban található utolsó adatokig, 1980-ig. Ez éppen kétszáz évet, összesen 3340 adatot jelent: 1740-et a fiúk és 1600-at a lányok esetében. Kutatásom fő célja a keresztnévdivat alakulásának vizsgálata, ezért rövid, húszéves korszakokra bontottam a kétszáz évet; így jól nyomon követhető a fokozatos változás. Összesen tíz korszakot különböztettem meg. Az első korszakba húsz helyett huszonegy évet osztottam, mivel az első vizsgált évből, 1780-ból csak két anyakönyv maradt fenn. A korszakok a következők: I. 1780–1800, II. 1801–1820, III. 1821–1840, IV. 1841–1860, V. 1861–1880, VI. 1881–1900, VII. 1901–1920, VIII. 1921–1940, IX. 1941–1960, X. 1961–1980.

2. Nem vizsgálható szempontok. – Pornóapáti lakossága csaknem 100%-ban római katolikus; ez feltehetőleg hatással van a keresztnévdivatra. A helyi templomot Szent Margitról nevezték el. A *Margit* keresztnév a harmadik korszakban jelent meg, s egyre népszerűbbé vált, a hetedik, a nyolcadik és a kilencedik korszakban már az első öt legtöbbször választott női keresztnév egyike volt. A templom oltárai és képei Szent Antalnak, Szent Józsefnek, Szent Annának, Szent Erzsébetnek és természetesen Szűz Máriának állítanak emléket. E keresztnévek is gyakran megjelennek Pornóapáti anyakönyveiben. A névanyag összetételét a HAJDÚ MIHÁLYNál olvasható adatokkal összevetve (2003: 541–54) elmondható, hogy a település nevei nagyrészt az országosan elterjedt, illetve a római katolikus nevek közül kerülnek ki.

A névanyag sajátosságai miatt a tiszteleti nevek előfordulásának nincs valószínűsíthető, igazolható alapja. A népszerű nevek „listája” sokszor szinte teljesen változatlan több korszakon keresztül. Így nem bizonyítható, hogy az egyik korszakban egy név egy jelentős személyiség miatt volt népszerű. A *Mária Terézia*, melyről például feltételezhetnénk, hogy tiszteleti név, több alkalommal is előfordul; mégis annyira különböző korszakokban bukkan fel, hogy tiszteleti név voltát nem tekinthetjük igazolhatónak.

A lakosság társadalmi helyzetét tekintve is meglehetősen homogén, a nevek ilyen szempontú feldolgozására tehát (hasonlóképp a felekezeti eltérések vizsgálatára) nincs lehetőség.

3. A német eredetű nevek gyakorisága csak részben vizsgálható. A latin anyakönyvezés miatt az esetek nagy részében nem mutatható ki, hogy az egyes neveknek a magyar vagy a német alakját, alakváltozatát használták-e. Így csak a német eredetű nevek arányát vizsgálom. A vizsgált 95 férfinév közül 25 germán eredetű, a 113 női név közül pedig 29 név germán, vagy közelebbről német átvétel. Tehát a férfinevek 29,5%-a és a női keresztnévek 26%-a, vagyis az összes keresztnév 27,5%-a germán eredetű, s ezeknek egy részét közvetlenül német alakváltozatból vettük át.

Izgalmas eredményeket hozhatna a becéző nevek összegyűjtése is. A HAJDÚ MIHÁLY „Általános és magyar névtan”-ában szereplő német beceneveknek (2003: 723) szinte mindegyike előfordul a faluban, míg az anyakönyvben ugyanazon személyek megnevezésére a magyar névalakot használják: *Lekszi* (< *Elek*), *Franci* (< *Ferenc*), *Hanzel* (< *János*), *Joszeff*, *Szepe* (< *József*), *Lizi* (< *Erzsébet*), *Gréti* (< *Margit*).

4. Férfi keresztnévdívat. – A férfiaknál összesen 38 olyan keresztnév található, amely csak egy korszakban bukkant fel, aztán végleg eltűnt. (Ez a megállapítás természetesen csak az általam vizsgált kétszáz évre vonatkozik. 1980 után a táblázatban felsorolt keresztnévek bármelyike felbukkanhatott újra, sőt, akár a legnépszerűbb keresztnévek egyikévé is válhatott.) E nevek a következők: I. (1780–1800): *Erneszt*, *Jakab*; II. (1801–1820): *Zsigmond*; III. (1821–1840): *Lőrinc*, *Vitus*; IV. (1841–1860): *Félix*, *Kajetán*, *Oszvald*; V. (1861–1880): *Kristóf*, *Leopold*, *Rudolf*, *Titusz*; VI. (1881–1900): *Ákos*, *Domonkos*, *Juliánusz*, *Lukács*, *Simon*, *Tóbiás*; VII. (1901–1920): *Győző*, *Rajmund*, *Szilveszter*; VIII. (1921–1940): *Alfréd*, *Ödön*; IX. (1941–1960): *Armin*, *Árpád*, *Elemér*, *Julián*, *Manó*, *Otmár*; X. (1961–1980): *Aron*, *Attila*, *Balázs*, *Gilbert*, *Herman*, *Krisztián*, *Roland*, *Szabolcs*, *Zsolt*.

Az első öt legnépszerűbb férfinév az első négy korszakban teljesen ugyanaz, csak sorrendjük változik: *György*, *István*, *János*, *József* és *Mihály*. Később természetesen történetek változások, egyes nevek veszítettek népszerűségükből, például a *Ferenc* és a *László*, mások viszont bekerültek az első öt közé. Csak három olyan férfinév szerepel Pornóapáti anyakönyveiben, amely egészen a tizedik korszakig változatlanul beletartozott az első ötbe: az *István*, a *János* és a *József*. Népszerűségük hol nagyobb, hol kisebb, a nyolcadik és a kilencedik korszakra azonban már mindhárom keresztnév gyakorisága lényegesen csökken. A tizedik korszakban az *István*-t csak egy, a *József*-et csak három, a *János*-t pedig egy gyermek sem kapta.

A tizedik korszakban teljesen megváltozott a legdivatosabb nevek listája. A legtöbbször választották ebben az időszakban az *Imré*-t, a *Ferenc*-et, a *Gábor*-t, a *Tamás*-t és a *Zoltán*-t. Ekkor már nincsenek kiemelkedően divatos nevek (l. 1. táblázat)

5. Női keresztnévdívat. – A női keresztnévanyagra is igaz, hogy a tizedik korszakra eltűnik a leggyakrabban választott nevek kirívó népszerűsége. Az utolsó vizsgált korszakra átalakul a névdívat, a falu névanyagában teljesen új nevek vezetnek a népszerűségi listát, mint az *Andrea* és az *Edit*. A tizedik korszakban az újszülötteknek már csak 6,3%-a kapja a *Mária*-t, míg az első korszakban a lányok 39,5%-a kapta e a nevet. E tendencia (a névanyag változatosabbá válása, az egyes nevek megterheltségének csökkenése) jól végigkövethető az egyes korszakokon keresztül.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	József 52/26,5	János József 30/20	József 33/20,1	János 33/19,1	István 51/20,2	János 38/17,6	József 35/18,8	Ferenc 18/11,9	László 25/14	Imre 6/8,1
2.	Mihály 35/17,9	István 27/18	István 29/17,7	József 30/17,3	József 50/19,8	József 34/15,7	János 33/17,7	István, József 17/11,3	József 18/10,1	Ferenc Gábor Tamás Zoltán 5/6,8
3.	György 34/17,3	György 24/16	János 25/15,2	István 23/13,3	János 41/16,3	István 33/15,3	István 27/14,5	János 13/8,6	János 17/9,6	Attila, Péter Tibor 4/5,4
4.	János 32/16,3	Mihály 13/8,7	Mihály 16/9,8	György 22/12,7	Ferenc 34/13,5	Ferenc 28/13	Ferenc 24/12,9	László 10/6,6	István 13/7,3	Csaba József László 3/4,1
5.	István 25/12,8	Ferenc 11/7,3	György 15/9,1	Mihály 17/9,8	György 29/11,5	György 21/9,7	Alajos György 9/4,8	Imre 8/5,3	Imre 12/6,7	
6.	Antal 7/3,6	Antal 5/3,3	Ferenc 14/8,5	Ferenc 15/8,7	Mihály 14/5,6	Károly 8/3,7	Károly 8/4,3	Emil, György Károly Vilmos 5/3,3	Ferenc 11/6,2	
7.	Ferenc 3/1,5	Pál 2/1,3	Pál 6/3,7	Antal, Károly 4/2,3	Károly, Pál 4/1,6	Mihály 8/3,7	Gyula 6/3,2		György 9/5,1	
8.	Alex Ignác 2/1	Alex, András Gergely Imre, Károly Miklós Vince Zsigmond 1/0,7	Alajos Károly 4/2,4	Eduárd Ferdinánd Pál 3/1,7	Péter 3/1,2	Alajos 5/2,3	Lajos 5/2,7		Antal Vilmos 5/2,8	
9.	Erneszt Jakab Márton Mátyás 1/0,5		Antal Ferdinánd Gotfrid Péter 2/1,2		Eduárd Géza Kálmán Lajos Leopold Sándor 2/1,8	Gyula Sándor 3/1,4	Gergely Richárd 3/1,6		András Béla Engelbert Gyula, Károly Mihály Miklós Tamás 3/1,7	

1. táblázat: A férfinevek gyakorisága korszakonként, fő/%

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	Mária 77/39,5	Mária 47/37	Mária 61/37	Mária 54/37	Mária 76/40	Mária 63/33,7	Mária 40/20,6	Mária 24/16,9	Erzsébet 26/14,9	Andrea, Edit Mária 5/6,3
2.	Anna 42/21,5	Anna 29/22,8	Anna 33/20	Anna 34/23,3	Anna 38/20	Anna 34/18,2	Anna 29/14,9	Anna 20/14,1	Mária 25/14,4	Éva Zsuzsanna 4/5,1
3.	Erzsébet 35/17,9	Erzsébet 19/15	Katalin 14/8,5	Katalin 11/7,5	Terézia 21/11,1	Terézia 11/5,9	Juliana 14/7,2	Margit 10/7	Margit 18/10,3	Gabriella, Katalin Szilvia 3/3,8
4.	Katalin 14/7,2	Terézia 14/11	Erzsébet 13/7,9	Terézia 10/6,8	Katalin 12/6,3	Ágnes Gizella Margit 8/4,3	Gizella 13/6,7	Gizella 9/6,3	Gizella Zsuzsanna 10/5,7	Anita, Beáta Brigitta Edina, Erika Gizella, Gyöngyi Henrietta, Judit, Krisztina Melinda, Rita 2/2,5
5.	Éva 13/6,7	Katalin 8/6,3	Terézia 8/4,8	Ágnes Rozália 4/2,7	Juliana 8/4,2	Katalin 7/3,7	Margit 11/5,7	Erzsébet 8/5,6	Katalin 9/5,2	
6.	Terézia 5/2,6	Éva 6/4,7	Juliana 6/3,6	Erzsébet Hermína Juliana 3/2,1	Erzsébet 5/2,6	Juliana 6/3,2				
7.	Jozefa Magdolna 3/1,5	Magdolna 2/1,6	Éva 5/3	Karolina Leopoldina Róza 2/1,4	Margit 4/2,1	Johanna 5/2,7				
8.	Karolina Klára Krisztina 1/0,5	Klára Rozália 1/0,8	Cecília 4/2,4		Adalheid Franciska Johanna 3/1,6	Cecília Erzsébet Jozefa Rozália Stefánia 3/1,6				
9.			Johanna Margit 3/1,8							

2. táblázat: A női nevek gyakorisága korszakonként, fő/%

Csupán két olyan női nevet találunk, mely csaknem az összes korszakon keresztül megőrizte népszerűségét, és az első öt legtöbbször választott között szerepelt: a *Mária*-t és az *Anná*-t. Igaz, a kilencedik korszakban már csak nyolc, a tizedikben pedig csupán egy gyermeket neveztek el *Anná*-nak. A *Mária* mindvégig megőrizte nagyobb népszerűségét az *Anná*-hoz képest. Láthatjuk tehát, hogy mindkét név lassan (bár nem egyenletesen) veszít népszerűségéből.

A női nevek között is elég nagy számban vannak olyanok, melyek csak egyetlen korszakban fordulnak elő, hogy aztán végleg ki is vesszenek a használt nevek sorából. Ezek többnyire kevésbé szokványos, különlegesebb nevek: III. (1821–1840): *Matilda*; IV. (1841–1860): *Borbála, Eliza, Eugénia, Karola, Ludovika, Rózsa*; V. (1861–1880): *Adalheid, Emma, Vilhelmina*; VI. (1881–1900): *Júlia, Olga, Tekla, Vilma*; VII. (1901–1920): *Agáta, Apollónia, Elvira, Frida, Hedvig, Janka, Viola*; VIII. (1921–1940): *Aurél, Bernadella, Emília, Hilda, Zita*; IX. (1941–1960): *Angéla, Gertrúd, Gyöngyvér, Hildegárd, Ibolya, Ibolyka, Margaréta, Piroška*; X. (1961–1980): *Adrienn, Andrea, Anita, Beáta, Beatrix, Brigitta, Csilla, Edina, Henrietta, Ildikó, Ingrid, Klaudia, Klotild, Lívía, Melinda, Renáta, Szilvia, Tímea, Tünde*.

Érdekes, hogy a férfineveknél tapasztaltakkal ellentétben a nőknél csak a harmadik korszaktól kezdve szerepelnek e nevek. Ennek ellenére, míg a férfiaknál 38 ilyen keresztnev fordult elő, addig a nőknél sokkal több, 53 (l. 2. táblázat).

6. A férfi és a női keresztnevek megterheltsége. – A tizedik korszakra megváltoznak a névadási szokások: az utolsó, tizedik korszakban sokkal jobban megoszlanak a nevek, az első korszakkal ellentétben már nem jellemző az, hogy sok gyerek kapja ugyanazt a keresztnevet. Ezáltal változatosabbá válik a keresztnevanyag. A nevek megterheltségének vizsgálata is ilyen tendenciájú változásokat igazol:

	Férfinevek		Női nevek	
	I. 1780–1800	X. 1961–80	I. 1780–1800	X. 1961–80
1.	<i>József</i>	<i>Imre</i>	<i>Mária</i>	<i>Andrea</i>
fő/%	52/26,5	6/8,1	77/39,5	5/6,3
2.	<i>Mihály</i>	<i>Ferenc</i>	<i>Anna</i>	<i>Édit</i>
fő/%	35/17,9	5/6,8	42/21,5	5/6,3
3.	<i>György</i>	<i>Gábor</i>	<i>Erzsébet</i>	<i>Mária</i>
fő/%	34/17,3	5/6,8	35/17,9	5/6,3
4.	<i>János</i>	<i>Tamás</i>	<i>Katalin</i>	<i>Éva</i>
fő/%	32/16,3	5/6,8	14/7,2	4/5,1
5.	<i>István</i>	<i>Zoltán</i>	<i>Éva</i>	<i>Zsuzsanna</i>
fő/%	25/12,8	5/6,8	13/6,7	4/5,1

3. táblázat. Az első öt férfi- és női név megterheltsége az I. és a X. korszakban

Míg az első korszakban csak 13 különböző férfinév szerepel az anyakönyvben, addig a tizedik korszakban ez a szám 32, a kilencedikben pedig 46. A nevek megterheltsége ennek megfelelően az első korszakban 15,1, míg a tizedikben csupán 2,3. Szembeötlő az ötödik korszakban a nevek kiugró, 10,1-es megterheltsége; ez megtöri a korábban kezdődött

egyenletes csökkenést. Bár ebben a korszakban a legmagasabb a születések száma, a nevek száma az előző korszakhoz képest nem változik. A következő korszakokban a születések száma csökken, de a neveké nő, vagyis a nevek megterheltsége csökken. Ugyanez figyelhető meg a női keresztnévanyag vizsgálatokor is. Az első korszakban csak 11 különböző keresztnévet adtak az újszülötteknek, az utolsóban 43-at. A nevek megterheltsége az első korszakban 17,7, míg az utolsóban csupán 1,8. A nőknél kevésbé beszélhetünk egyenletesen csökkenő tendenciáról. Az ötödik korszakban itt is magasabb a várhatónál a nevek terheltsége; ennek oka szintén a születések viszonylag nagy, a neveknek pedig az előző korszakhoz képest kisebb számában keresendő.

Korszak	Férfiak			Nők		
	Születésszám	Nevek száma	A nevek terheltsége	Születésszám	Nevek száma	A nevek terheltsége
I. 1780–1800	196	13	15,1	195	11	17,7
II. 1801–1820	150	16	9,4	127	9	14,1
III. 1821–1840	164	23	7,1	165	22	7,5
IV. 1841–1860	175	25	7,0	146	26	5,6
V. 1861–1880	252	25	10,1	190	23	8,3
VI. 1881–1900	216	35	6,2	187	31	6,0
VII. 1901–1920	186	31	6,0	195	42	4,6
VIII. 1921–1940	151	39	3,9	142	43	3,3
IX. 1941–1960	178	46	3,9	174	40	4,4
X. 1961–1980	74	32	2,3	79	43	1,8

4. táblázat: A nevek megterheltsége az egyes korszakokban

7. Keresztnévadási indítékok

Korszak	Férfiak					
	Szülő fő/%	Keresztszülő fő/%	Mindkettő fő/%	Névnap fő/%	Semmi fő/%	Összes fő
I. 1780–1800	45/23	47/24	11/5,6	48/24,5	45/23	196
II. 1801–1820	41/27,3	3/20	6/4	37/24,7	36/24	150
III. 1821–1840	41/25	35/21,3	7/4,3	52/31,7	29/17	164
IV. 1841–1860	38/22	38/22	9/5,2	51/29,5	37/21	173
V. 1861–1880	56/22,2	55/21,8	12/4,8	74/29,4	55/21	252
VI. 1881–1900	43/19,9	38/17,6	8/3,7	87/40,3	40/18	216
VII. 1901–1920	50/26,9	–	–	73/39,2	63/33	186
VIII. 1921–1940	45/29,8	–	–	47/31,1	59/39	151
IX. 1941–1960	55/30,9	–	–	67/37,6	56/31	178
X. 1961–1980	24/32,4	–	–	20/27	30/40	74
Összesen	43,8/25,9	40,5/21,12	8,83/4,6	55,6/31,5	45/27	174

5. táblázat: Névadási indítékok a férfiaknál

Nők						
Korszak	Szülő fő/%	Keresztszülő fő/%	Mindkettő fő/%	Névnap fő/%	Semmi fő/%	Összes fő
I. 1780–1800	36/18,5	51/26,2	1/8,2	49/25,1	43/22,1	195
II. 1801–1820	28/22	33/26	12/9,4	17/13,4	37/29,1	127
III. 1821–1840	22/13,3	46/27,9	16/9,7	38/23	43/26,1	165
IV. 1841–1860	30/20,5	37/25,3	14/9,6	34/23,3	31/21,2	146
V. 1861–1880	39/20,5	61/32,1	12/6,3	47/24,7	31/16,3	190
VI. 1881–1900	32/17,1	33/17,6	13/7	60/32,1	49/26,2	187
VII. 1901–1920	46/23,7	–	–	65/33	84/43,3	195
VIII. 1921–1940	24/16,9	–	–	44/31	74/52,1	142
IX. 1941–1960	26/14,9	–	–	56/32,2	92/52,9	174
X. 1961–1980	13/16,5	–	–	16/20,3	50/63,3	79
Összesen	29,6/18,3	43,5/25,8	13,8/8,37	42,6/25,8	53,4/35,2	160

6. táblázat: Névadási indítékok a nőknél

Az összesített eredmények alapján megállapítható, hogy a fiúknál általában gyakoribb a szülő utáni és a névnap közelsége miatti névadás. A lányoknál viszont gyakrabban nincs kimutatható névadási indíték.

8. Több keresztnév adása. – A vizsgált időszakban Pornóapátiban összesen 319 alkalommal adtak újszülötteknek több keresztnévet. 1780–1980 között 3340 gyermek született, tehát átlagosan minden 11. gyermek kapott több keresztnévet. Az összes újszülött 9,6%-a kapott több keresztnévet: az összes fiúgyermeknek 7,9%-a, 137 fő, a lányoknak pedig 11,4%-a, azaz 182 fő. Ahogy a 6. táblázatból is jól megfigyelhető, ebből a szempontból jelentős különbség van a férfi és a női névadásban. Majdnem minden korszakban többször adtak leánygyermeknek több keresztnévet, mint fiúknak, ez alól csak a második és a harmadik korszak kivétel.

Az első korszaktól kezdve, ugyan nem egyenletesen emelkedő arányban, de összességében egyre divatosabbá válik több keresztnévet adni a gyermekeknek. A kilencedik korszakban a több keresztnévet kapó gyermekek száma mindkét nem esetében hirtelen jelentősen megnő, az utolsóban viszont sokkal kevesebb szülő ad több keresztnévet gyermekének (de a korai korszakokhoz képest még mindig sokan).

A vizsgált időszakban összesen 137 fiúgyermek kapott több keresztnévet. Második keresztnévként 38 különféle név fordul elő. A fiúknál a következő nevek fordulnak elő második keresztnévként (a zárójelben szereplő számok az adott név előfordulásának számát jelzik): *Adolf* (1), *Alajos* (3), *András* (2), *Antal* (7), *Brúnó* (1), *Eduárd* (1), *Endre* (1), *Ferenc* (12), *Frigyes* (2), *Fülöp* (1), *Gábor* (3), *Gergely* (1), *Gusztáv* (1), *György* (6), *Ignác* (4), *Imre* (7), *István* (11), *János* (10), *József* (23), *Károly* (1), *Lajos* (1), *László* (8), *Lőrinc* (1), *Márton* (3), *Mátyás* (1), *Mihály* (4), *Miklós* (1), *Pál* (1), *Péter* (4), *Sándor* (3), *Szilveszter* (1), *Tamás* (1), *Tibor* (3), *Vencel* (1), *Vince* (2), *Vitus* (1), *Zoltán* (2), *Zsolt* (1). A felsorolásból jól látható, hogy 18 név csak egy alkalommal szerepel második keresztnévként Pornóapáti anyakönyveiben. A legtöbbször előforduló második nevek a *József* (23), a *Ferenc* (12), az *István* (11), a *János* (10) és a *László* (8). Négy név nem szerepel az első keresztnévek között, csak második névként: *Brúnó*, *Endre*, *Gusztáv*, *Vencel*.

Ezek mindegyike csak egyszer szerepel az anyakönyvekben. *Vencel* kereszta pja után, *Brúnó* névnapjának közelsége miatt kaphatta a nevét, a másik két esetben nem mutatható ki névadási indíték. A második kereszta nevek közül 54 esetben nem mutatható ki semmilyen névadási indíték. Huszonöt fiú kapta második kereszta nevét apja, öt kereszta pja, egy pedig az apa és a kereszta pa neve után. Ötvenkétszer a névnap közelsége vagy a születés napjára eső névnap lehetett az indíték.

Szerepel az anyakönyvekben néhány olyan névpárosítás, mely valamilyen oknál fogva kedveltebb a többinél. Kétszer bukkan fel az *Antal Alajos*, a *Csaba László*, a *Ferenc József*, a *György Imre*, az *Imre Mihály*, a *József Sándor*, a *Kálmán József*, a *László Imre* és a *László István*; három-három alkalommal szerepel a *Ferenc László*, az *Imre József*, a *János József* és a *József János*. Egyetlen olyan névpárosítás fordul elő, melyet ezeknél is több alkalommal választottak, összesen ötször: *László József*.

Korszak	Férfiak	Nők	Összesen
I. 1780–1800	0	3	3
II. 1801–1820	5	1	6
III. 1821–1840	6	4	10
IV. 1841–1860	5	11	16
V. 1861–1880	10	14	24
VI. 1881–1900	11	18	29
VII. 1901–1920	5	13	18
VIII. 1921–1940	10	16	26
IX. 1941–1960	64	74	138
X. 1961–1980	21	28	49
Összesen	137	182	319

7. táblázat: A több kereszta nevet kapó gyermekek nemenkénti és koronkénti megoszlása

A vizsgált időszakban Pornóapátiban 182 leánygyermek kapott több kereszta nevet, és 52 különböző női név szerepel második névként: *Adalheid* (2), *Ágnes* (5), *Alojzia* (1), *Amália* (1), *Andrea* (1), *Angéla* (2), *Anna* (9), *Barbara* (1), *Bernadett* (1), *Borbála* (1), *Elisabeth* (1), *Emerencia* (1), *Emma* (1), *Erzsébet* (7), *Eugénia* (1), *Éva* (1), *Filippa* (1), *Franciska* (7), *Gizella* (1), *Hajnalka* (1), *Heléna* (1), *Helga* (1), *Ilona* (1), *Irma* (2), *Isabella* (1), *Johanna* (3), *Jolán* (1), *Jozefa* (5), *Judit* (2), *Julianna* (5), *Karolina* (2), *Katalin* (10), *Klára* (1), *Ludovika* (1), *Magdolna* (7), *Margarita* (1), *Margit* (13), *Mária* (45), *Marianna* (2), *Márta* (3), *Mónika* (1), *Paula* (2), *Renáta* (1), *Rita* (1), *Róza* (1), *Rozália* (2), *Sarolta* (2), *Teréz* (1), *Terézia* (13), *Valburga* (1), *Zsuzsanna* (4).

28 női név csak egy alkalommal szerepel második kereszta névként. A leggyakrabban választott második kereszta nevek: *Mária* (45), *Margit* (13), *Terézia* (13), *Katalin* (10), *Anna* (9). Kilenc női név csak második kereszta névként fordul elő az anyakönyvekben, ezek mindegyike csak egyszer szerepel: *Barbara*, *Elisabeth*, *Emerencia*, *Filippa*, *Hajnalka*, *Heléna*, *Helga*, *Margarita*, *Valburga*. Az anya kereszta nevét egyikük sem kapta. A kereszta szülő után *Barbara* és *Heléna*, a névnap közelsége miatt *Hajnalka* és *Helga* kapta kereszta nevét. A többi esetben nincs anyakönyv alapján kimutatható kereszta névadási hatóerő. Az összes második kereszta nevet figyelembe véve: a nőknél 33 gyermeket szülője, 14-et pedig kereszta szülője után neveztek el. 75-en kapták második kereszta nevüket névnapjuk

közelsége miatt, és csak 60 azoknak az eseteknek a száma, amikor nem mutatható ki névéadási indíték.

A női keresztnevéanyagban is előfordulnak olyan nevek, melyeket többször is párosítottak. Többnyire két alkalommal szerepelnek egyforma párosítások: *Angyalka Mária, Anna Angéla, Anna Mária, Anna Paula, Edit Judit, Erzsébet Katalin, Éva Mária, Gertrúd Mária, Gizella Margit, Gizella Mária, Julianna Mária, Magdolna Mária, Mária Anna, Mária Erzsébet, Mária Zsuzsanna, Róza Terézia, Zsuzsanna Ágnes*. Öt különféle névpárosítás háromszor is szerepel: *Margit Mária, Mária Johanna, Mária Jozefa, Mária Margit, Zsuzsanna Mária*. Egy-két névpárosítás valóban gyakorinak mondható: öt alkalommal neveztek el gyermeket *Mária Magdolná*-nak, hatszor szerepel a *Mária Terézia* és nyolcszor az *Erzsébet Mária* párosítás. Három keresztnevet öt lány és két fiú kapott. A lányoknál: *Mária Alojzia Antónia* (I. korszak), *Ludovika Emma Iréne* és *Mária Anna Margaréta* (II. korszak), *Olga Margarita Anna* (IV. korszak), *Gertrúd Mária Erzsébet* (IX. korszak). A fiúknál: *Ödön Endre Géza* (VIII. korszak), *Géza László Károly* (IX. korszak).

Érdekes, hogy nem tudunk megjelölni olyan korszakot, amelyre a három keresztnev adása különösebben jellemző, hacsak ilyen kevés névnél nem tekintjük azt is meghatározónak, ha egy korszakban két gyermek is kapott három keresztnevet. Annyi azért megállapítható, hogy a kilencedik korszakban, amikor a legdivatosabb volt több keresztnevet adni, egy fiút és egy lányt is anyakönyveztek három keresztnévvel. Háromnál több keresztnev adására nincs példa az általam vizsgált időszak alatt Pornóapáti anyakönyveiben.

9. Az ikrek keresztnevédatja. – Pornóapáti anyakönyveiben a vizsgált időszakban 41 ikerszületést jegyeztek fel. Ez az összes, 3340 születésnek csak 1,2%-át teszi ki. Az ikreknél ugyanazokat a névéadási szokásokat vizsgálom, mint a női és a férfi keresztnevek esetében. Tizenkét fiú, tizenöt lány és tizenégy vegyes nemű ikerpár született. Az ikrek keresztneveit legtöbbször a névnap közelsége inspirálhatta, és ugyanannyian kapták szülőjük, mint ahányan keresztszülőjük nevét. Érdekes momentum, hogy ha az egyik iker a szülője után kapja keresztnevét, akkor a testvére gyakran a keresztszülője után.

A több keresztnevet viselő ikrek, ikerpárok mind a kilencedik korszakban születtek. Összesen három ikerpár kapott két keresztnevet, két esetben mindegyik iker nemét tekintve lány, a harmadik pár vegyes. A három pár közül az egyikből csak az ikerpár egyik tagja kapott két keresztnevet. A neveket tekintve legtöbbször nem fedezhető fel igazi különlegesség, csak néhány ritkább név szerepel. A férfinevek közül például: *Eduárd, Fülöp, Szilveszter*. A nőknél: *Irma, Melinda, Sarolta*.

10. Zárszó. – A HAJDÚ MIHÁLYNál olvasható országos összesített eredményeket (HAJDÚ 2003: 554–82) összevetve a Pornóapáti anyakönyveiből gyűjtött névanyaggal nem találunk jelentős eltéréseket. Kivétel csak kevés akad: a *Ferenc* az országos összesítés eredményeihez képest később lesz igazán gyakori név a faluban, ellenben a *György* jóval tovább őrzi meg kiemelkedő kedveltségét, mint országosan. A legnagyobb különbség az *Alajos* név kapcsán figyelhető meg, amely a hetedik korszakban Pornóapátiiban az első öt legnépszerűbb név közé kerül, az országos összesítésben ugyanekkor csak a 43. A női keresztnevédat szintén majdnem teljesen megfeleltethető az országos összesítés adatainak, igaz, itt már többször adódik eltérés. Így például a faluban kezdetben az ötödik legdivatosabb *Éva* az országos adatok között ugyanekkor csak a tizenharmadik. Csak egy olyan eset van, amikor nincs az országos összesítésben az első húsz között olyan női keresztnev,

mely Pornóapátiban az első öt leggyakoribb között szerepel: az 1900-as évek derekán a *Gizella* a 33. helyre szorul.

A magyarországi németek által lakott települések keresztnévdívatja és Pornóapáti névdívatja között sem lelhető fel nagy különbség. A férfi keresztnévanyagot tekintve az egyetlen valódi eltérés az *István* nagy népszerűsége Pornóapátiban. A legmeggyőzőbb egyezés a *János* és a *József* nevek népszerűsége (HAJDÚ 2003: 247–50). A női keresztnévek dívatjánál azt figyelhetjük meg, hogy a Pornóapátiban legnépszerűbb *Mária* és *Anna* a HAJDÚ MIHÁLY könyvében szereplő német lakosságú településeken is népszerűek, kivéve a 19. század elejét, amikor a *Mária* HAJDÚnál nem szerepel az öt leggyakoribb név között egy településen sem. Itt is a női neveknel találunk több eltérést: a 19. században Pornóapáti anyakönyveiben az *Ágnes* és a *Gizella* is az első öt legtöbbször választott női név között van, pedig ezek a tankönyvben vizsgált településen egyáltalán nem szerepelnek a legdivatosabb nevek között (HAJDÚ 2003: 248–51).

Láthatjuk, hogy Pornóapáti keresztnévdívatja sem az országos átlagtól, sem a magyarországi németek által lakott települések névanyagának alakulásától nem tér el jelentősen. Érdemes lenne a magyarországi németek személynéveinek feldolgozását még több településre kiterjeszteni, hogy teljesebb képet kapjunk keresztnévadási szokásaikról, valamint családneveik megtartásáról, esetleges megváltoztatásáról is.

Hivatkozott irodalom

CSAPÓ TAMÁS – HORVÁTH SÁNDOR 2004. *Szombathelyi kistérség*. Budapest.
HAJDÚ MIHÁLY 2003. *Általános és magyar névtan*. Budapest.

VINCZE SZABINA

SZABINA VINCZE, **Trends in naming infants in village Pornóapáti (1780–1980)**

The study examines the changing fashions in choosing Christian names for infants in Pornóapáti, a village partly inhabited by people of German ancestry, from 1780, the date of the earliest village registers, to 1980. In the investigated period, 1740 males and 1600 females bore 95 and 113 Christian names, respectively. 137 males and 182 females got second Christian names in the period. Second Christian names, like third ones, were mainly given to female babies. Changes in the frequency of names demonstrate that although at the beginning of the period masculine Christian names display wider diversity, at the end of the period feminine names are the more varied ones. Regarding the motivation of naming one can observe that feminine names are less and less influenced by previous traditional name giving practices, whilst males get their father's name more and more frequently in the period.